1963

ମାର୍ଚ୍ଚ 8

ମେସର୍ସ ଡାଲୁରାମ୍ ପାନ୍ନାଲାଲ୍ ମୋଦି

ବନାମ

ସହକାରୀ ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ଆୟୁକ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି

(ଏ. କେ. ସର୍କାର୍, କେ.ଏନ୍. ୱାଞ୍ଚୁ ଏବଂ

କେ. ସି. ଦାସ ଗୁପ୍ତା, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ)

ବିକ୍ରୟ ଟିକସ - ଆକଳନରୁ ବର୍ତ୍ତିଯାଇଥିବା - ପୁନଃ ଆକଳନ - କ୍ଷମତା ଏବଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ – ଭାରାର୍ପଣ - ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ସାଧାରଣ ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ଅଧିନିୟମ, 1958 (1959ର ଏମ. ପି. 2), ଧାରାଗୁଡିକ 19,30 ।

ଏମ୍. ପି. ସାଧାରଣ ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ଅଧିନିୟମ, 1958 ର ଧାରା 19 ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ ଦେୟ ଟିକସକୁ ପୁନଃ ଆକଳନ କରିବାକୁ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ କରିବାକୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ, ଯଦି ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ଯେ କୌଣସି ସାମଗ୍ରୀର ବିକ୍ରୟ କିମ୍ବା କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରୁ ବର୍ତ୍ତିଯାଇଛି । ଧାରା 30 ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ "ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କର ଯେକୌଣସି କ୍ଷମତା ଏବଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ" କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ । ଟିକସ କିମ୍ବା ଜୋରିମାନାର ଆକଳନ କିମ୍ବା ପୁନଃ ଆକଳନ କରିବା ଏବଂ ଧାରା 18, 19 ଏବଂ 20 ଅଧୀନରେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଆୟୁକ୍ତ ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର "କ୍ଷମତା ଏବଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ" ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଏକ ନୋଟିସ୍ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଯେ 1.4.1957 ରୁ 31.3.1958 କୁ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଛି ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଅତିରିକ୍ତ ଟିକସ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ଭାବରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିଛି । ଆବେଦନକାରୀ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଯେ ଆୟୁକ୍ତ କେବଳ ଧାରା 19 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ ଏବଂ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ବୈଧ ଭାବରେ ପୁନଃ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିପାରିବେ, ଯେତେବେଳେ ଆୟୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରୁ ବର୍ତ୍ତିଯାଇଛି ।

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା, ଯେ ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ପୁନଃ ଆକଳନ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ଆଦେଶ ବୈଧ ଥିଲା । ଧାରା 19 ଅନୁଯାୟୀ ପୁନଃ ଆକଳନ କରିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ସନ୍ତୁଷ୍ଟିର ଆବଶ୍ୟକତା ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଲାଗୁ

କରିନଥିଲା; ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ସେହି କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗର ଏକ ସର୍ତ୍ତ କିମ୍ବା ସୀମା ଥିଲା । ଯଦିଓ ସନ୍ତୁଷ୍ଟି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଏହି ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ, ଏହା ପୁନଃ ଆକଳନ କରିବାର କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ ସହିତ ଏକ ସହାୟକ ଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ଭାବରେ କ୍ଷମତାର ଭାରାର୍ପଣ ସହିତ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା । କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ ପାଇଁ ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସର୍ତ୍ତଗୁଡିକ ଏକାଧିକ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା କିଛି ଫରକ ପକାଇବ ନାହିଁ କାରଣ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ସ୍ୱାଧୀନ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନଥିଲା ଏବଂ କେବଳ କ୍ଷମତା ସହିତ ଜଡିତ ଥିଲେ ।

ମୁଙ୍ଗୋନି ବନାମ *ଆଟର୍ଣ୍ଣି ଜେନେରାଲ* [1960] A. C. 336 ଏବଂ *ହଜରତ ସୟଦ ଶାହ ମସ୍ତର୍ଶିଦ ଅଲ୍ଲୀ ଅଲ କ୍ୱାଦାରୀ* ବନାମ *ୱାଲ୍ଫ ଆୟୁକ୍ତ, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ*, [1961] 3 S.C.R. 759 ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖିଥିଲେ ।

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 870/1962 ।

ଏମ୍. ପି. ସଂଖ୍ୟା 14/1962 ରେ ଜବଲପୁରସ୍ଥିତ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 5 ଏପ୍ରିଲ, 1962ର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ *ୟୁ.ଏମ୍. ତ୍ରିବେଦୀ, ଶାନ୍ତି ସ୍ୱରୂପ ଖାଣ୍ଡୁଜା* ଏବଂ *ଗଣପତ ରାୟ* ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ପାଇଁ *ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟର ମହାଧିବକ୍ତା ଏମ୍. ଅଧିକାରୀ* ଏବଂ *ଆଇ. ଏନ୍. ଶ୍ରଫ୍* ।

1963. ମାର୍ଚ୍ଚ 8 । ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସର୍କାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା -

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭାରତ ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ଅଧିନିୟମ, 1950 ଅନୁଯାୟୀ 1957-58 ବର୍ଷ ପାଇଁ ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ପାଇଁ ଆକଳନ କରାଯାଇଥିଲା । ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ସାଧାରଣ ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ଅଧିନିୟମ, 1958 ଦ୍ୱାରା 1959 ମସିହା ଏପ୍ରିଲ 1 ତାରିଖରେ ଏହି ଅଧିନିୟମକୁ ରଦ୍ଦ କରାଯାଇଥିଲା । 1958 ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ବିକ୍ରୟ କରର ଜଣେ ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଡିସେମ୍ବର 31,1960 ରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଏକ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ

କୁହାଯାଇଥିଲା, "ମୁଁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଯେ 1-4-1957 ରୁ 31-3-58 .... ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଆପଣଙ୍କ ବିକ୍ରୟ କରଧାର୍ଯ୍ୟରୁ ବର୍ତ୍ତି ଯାଇଛି ଏବଂ ଏହିପରି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 19 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଆପଣଙ୍କୁ ପୁନଃ କରଧାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରାଯାଇଛି ।" ଏହି ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 1957-58 ବର୍ଷରେ ବିକ୍ରୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନୂତନ କରଧାର୍ଯ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 31, 1961 ରେ ସେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ସେହି ବର୍ଷ ପାଇଁ 31,250/- ଅତିରିକ୍ତ ଟିକସ ଏବଂ 15, 000/- ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ଲାଗୁ କରି ଏକ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଆବେଦନକାରୀ ଏହି ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏକ ଉତପ୍ରେଷଣ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ପାଇଁ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ବିରୋଧରେ ଏହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ କରିଛନ୍ତି ।

ଆମେ ପ୍ରଥମେ 1958 ଅଧିନିୟମର ଧାରା 19 (1) ର ତଥ୍ୟାତ୍ମକ ଅଂଶକୁ ସ୍ଥିର କରିବୁ ଯାହା ଅଧୀନରେ କରଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା:

> "ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆକଳନ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଆୟୁକ୍ତ ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିଥିବା କୌଣସି ସୂଚନାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ, ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ଯେ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଟିକସ ଦେବାକୁ ଥିବା ସାମଗ୍ରୀର କୌଣସି ବିକ୍ରୟ କିମ୍ବା କ୍ରୟ, କୌଣସି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ .... ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରୁ ବର୍ତ୍ତି ଯାଇଛି ....ଆୟୁକ୍ତ, ... ଡିଲରଙ୍କୁ ଶୁଣାଣିର ଏକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ଦେବା ପରେ ଏବଂ ସେ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ବିବେଚନା କରୁଥିବା ତଦନ୍ତ କରିବା ପରେ, ଏପରି ବିକ୍ରୟ କିମ୍ବା କ୍ରୟ ଉପରେ ଦେୟ ଟିକସକୁ ପୁନଃ ଆକଳନ କରିବା ପାଇଁ, ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପଦ୍ଧତି ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବେ ଏବଂ ଆୟୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇପାରିବେ ଯେ ଡିଲର ଏହିପରି ଆକଳନ କରାଯାଇଥିବା ଟିକସ ପରିମାଣ ବ୍ୟତୀତ ଜୋରିମାନା ଆକାରରେ ସେହି ପରିମାଣରୁ ଅଧିକ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିବେ ନାହିଁ ।"

ଅଧିନିୟମ 30କୁ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହା ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ "ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କର କୌଣସି କ୍ଷମତା ଏବଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ", କିଛି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଏବଂ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଯାହା ଏହି ମାମଲାରେ ବିଚାରର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ତାହାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ରହି, ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଆଦେଶରେ ଦିଆଯାଇଥିବା

"ସାରଣୀର ସ୍ତମ୍ଭ (3) ରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା କ୍ଷମତା ଏବଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ" ପ୍ରଦାନ କରି ଆୟୁକ୍ତ 1 ଏପ୍ରିଲ 1959 ରେ ଏହି ଧାରା ଅଧୀନରେ ଏକ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ସ୍ତମ୍ଭର ଶୀର୍ଷକ ଥିଲା "କ୍ଷମତାର ବର୍ଣ୍ଣନା" ଏବଂ ଏଥିରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଗୁଡ଼ିକ ରହିଥିଲା : ଟିକସ କିମ୍ବା ଜୋରିମାନାର ଆକଳନ କିମ୍ବା ପୁନଃ ଆକଳନ କରିବା .... ଏବଂ ଧାରା 18, 19 ଏବଂ 21 ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ।"

ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ ଧାରା 19 (1) ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ପୁନଃ ଆକଳନ କରିବାର କ୍ଷମତା ବିଭିନ୍ନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଅଧୀନ ଥିଲା, ଯେଉଁଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଥିଲା ଯେ ତାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବାକୁ ପଡିବ ଯେ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରୁ ବର୍ତ୍ତିଯାଇଛି, ଯେଉଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ବିନା ଏହି କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯଦିଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଭାରାର୍ପଣ ପାଇଁ ଧାରା 30 ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା, ଆୟୁକ୍ତ ଏପ୍ରିଲ 1, 1959 ର ତାଙ୍କ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଧାରା 19 ଅନୁଯାୟୀ କେବଳ ତାଙ୍କ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ । ତେଣୁ, ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେଉଁ ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା, ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରୁ ବର୍ତ୍ତିଯାଇଛି ବୋଲି ଆୟୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବା ପରେ ହିଁ ସେ ସେହି କ୍ଷମତାକୁ ବୈଧ ଭାବରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିପାରିବେ । ଶେଷରେ ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେହେତୁ ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରୁ ବର୍ତ୍ତିଯାଇଛି ବୋଲି ନିଜ ସନ୍ତୋଷ ଉପରେ ପୁନଃ ଆକଳନ କରିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ, ତେଣୁ କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ ଅସିଦ୍ଧ ଥିଲା ।

ଧାରା 19 (1) ନିଃସନ୍ଦେହ ଆବଶ୍ୟକ କରେ ଯେ ପୁନର୍ବାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଆୟୁକ୍ତଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବାକୁ ପଡିବ ଯେ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରୁ ବର୍ତ୍ତିଯାଇଛି । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ଏପରି ସନ୍ତୋଷ ବ୍ୟତିରେକ କୌଣସି ପୁନଃ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ଭାବୁନାହୁଁ ଯେ ଏହି ଆବଶ୍ୟକତା ଦ୍ୱାରା ଧାରା ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଲାଗୁ କରିଥିଲା । ଆୟୁକ୍ତଙ୍କ ସନ୍ତୋଷ କେବଳ ସେତେବେଳେ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଯେତେବେଳେ ସେ ପୁନର୍ବାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାକୁ ତାଙ୍କ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ଏବଂ ବାସ୍ତବରେ ସେହି କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗର ଏକ ସର୍ତ୍ତ କିମ୍ବା ସୀମା ଥିଲା । ଏପରି କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ ବ୍ୟତୀତ ଏହାର କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିଲା ଏବଂ କୌଣସି ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନଥିଲା । ଯଦିଓ ସନ୍ତୋଷ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରିବାକୁ ଥିଲା, ଏହା

1963

ମେସର୍ସ ଡାଲୁରାମ ପାନ୍ନାଲାଲ ମୋଦି ବନାମ ସହକାରୀ ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ଆୟୁକ୍ତ

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସର୍କାର

ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଥିଲା ଯାହା କେବଳ କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗର ଏକ ଅନୁଲଗ୍ନ ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିଲା, ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ ଭାବରେ କ୍ଷମତାର ପ୍ରଦାନ ସହିତ ହସ୍ତାନ୍ତର ହୋଇଥିଲା । ଏହା ଆମ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣ କଥା ବୋଲି ମନେହୁଏ, କାରଣ ଯେତେବେଳେ କୌଣସି କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହୁଏ, ଏହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ପ୍ରତିନିଧି ଏହାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ ଏବଂ ତେଣୁ ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିବ ଯେ ସେ କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗର ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସମସ୍ତ ସର୍ତ୍ତ ପାଳନ କରିବେ ।

ଏହି ମାମଲାରେ ଆମେ ଯେଉଁ ମତ ରଖିଛୁ, ତାହା *ମୁଙ୍ଗୋନି* ବନାମ *ଆଟର୍ଣ୍ଣି ଜେନେରାଲ(1)* ମାମଲାରେ ଏକ ସମାନ ବିଧାନର ନ୍ୟାୟିକ କମିଟି ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ଏହି ମାମଲାଟି *ହଜରତ ସୟଦ ଶାହ ମାଷ୍ଟରସିଦ ଅଲ୍ଲୀ ଅଲ କୌଦାରୀ* ବନାମ *ୱାକଫ ଆୟୁକ୍ତ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ(2)* ମାମଲାରେ ଏହି ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦନ ସହିତ ଉଦ୍ଧୃତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା, "ଯେଉଁଠାରେ କ୍ଷମତା ଏବଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପରସ୍ପର ସହ ଜଡିତ ଏବଂ ଗୋଟିଏରୁ ଅନ୍ୟଟିକୁ ଏପରି ଭାବରେ ଅଲଗା କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବଜାୟ ଥିବାବେଳେ ଅଧିକାର ଅର୍ପଣ କରାଯାଇପାରିବ ଏବଂ ଓଲଟା ପ୍ରକାରେ, କ୍ଷମତାର ପ୍ରଦାନ ନିଜ ସହିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । "ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ-ଯଦି ଏହା ଆଦୌ ଏକ ଥିଲା-ପୁନଃ ଆକଳନ କରିବାର କ୍ଷମତା ଏବଂ ଏହା ସହିତ ଜଣେ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ପଠାଇବା ସହିତ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଥିବାରୁ, ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ ଯାହା ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ ଏବଂ ତେଣୁ, ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ ଯାହାର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ଧାରା 30 ଅନୁଯାୟୀ କରାଯାଇପାରିବ । ତେଣୁ, ଆମେ ଭାବୁଛୁ ଯେ ସହକାରୀ ଆୟୁକ୍ତ, ପୁନଃ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାର କ୍ଷମତାର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ, ନିଜ ସନ୍ତୁଷ୍ଟିରେ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ ଯେ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଛି ।

ତା'ପରେ ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ *ମୁଙ୍ଗୋନି ମାମଲା* ଏବଂ ସମାନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ମାମଲାଗୁଡ଼ିକ, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା, ସେହି ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ଆଇନ ପାଇଁ କୌଣସି ସହାୟକ ନଥିଲା, ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଦତ୍ତ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କେବଳ ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା, ଯେତେବେଳେ କି 1958 ଅଧିନିୟମର ଧାରା 19 (1) ରେ ଏପରି କରିବା ପାଇଁ ଅନେକ

(1) [1960] A.C. 336

(2) [1961] 3 S.C.R. 759

କାର୍ଯ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ତେଣୁ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡିବ ତାହା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ ଯାହା ଧାରା 30 ଅନୁଯାୟୀ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ । ମୁଙ୍ଗୋନି ମାମଲାରେ, ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସର୍ତ୍ତ ଥିଲା ଏବଂ ଆମେ ଅନୁମାନ କରିବୁ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟରେ ସୂଚିତ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକରେ ସ୍ଥିତି ସମାନ ଥିଲା । ଆମେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଅନୁମାନ କରିବା ଯେ ଧାରା 19 ର ଉପ-ଧାରା (1) ରେ ପୁନଃ ଆକଳନ କରିବାର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା, ଯଦିଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି, ଏହା ହୋଇଥିଲା କି ଆମେ ସନ୍ଦେହ କରୁଛୁ । ତେବେ ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା କିପରି ଏହି ମତ ଆଡକୁ ନେଇଯାଇପାରେ ଯେ ସେଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱାଧୀନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଥିଲା ଯାହାକୁ ପୃଥକ ଭାବରେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ, ତାହା ଆମେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସମର୍ଥ । ଆମକୁ ଲାଗୁଛି ଯେ ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ସତ୍ତ୍ୱେ, ସେଗୁଡିକ ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ରହିଥାଏ ଏବଂ ତେଣୁ କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗର ସର୍ତ୍ତ କିମ୍ବା ସୀମାବଦ୍ଧତା ରହିଥାଏ । ଗୋଟିଏ ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସର୍ତ୍ତ ଭଳି, ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ସ୍ୱାଧୀନ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନଥିଲା । ଯଦି ଗୋଟିଏ ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସର୍ତ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା *ମୁଙ୍ଗୋନି ମାମଲାର* ରାୟ ଉପରେ ବିଚାର କରିବାକୁ ହୁଏ ଯେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାର ଆବଶ୍ୟକତା ଏହା ସଂଲଗ୍ନ ହୋଇଥିବା କ୍ଷମତାର ହସ୍ତାନ୍ତର ସହିତ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା, ଆମେ ଭାବୁ ଯେ ଏକ କ୍ଷମତାର ହସ୍ତାନ୍ତର ଏହା ସହିତ ଜଡିତ ସମସ୍ତ ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇଯିବ, ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଯାହା ହୋଇଥାଉ । ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାକୁ *ମୁଙ୍ଗୋନି ମାମଲା* ([1]) ଠାରୁ ଅଲଗା କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ।

ଏହି ଆଦେଶ ବୈଧତା ଉପରେ ଅନ୍ୟ ଆପତ୍ତି ହେଉଛି ଯେ ଏହା ବିକ୍ରୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଥିଲା ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ଜଣେ ଗଜାନନ୍ଦ ସତ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 1950 ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ବିକ୍ରୟ ଭାବରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ଏହାକୁ ପୁନର୍ବାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । 1958 ଅଧିନିୟମର ଧାରା 39 (2) ଅନୁଯାୟୀ କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଏହି ପୂର୍ବ ଆକଳନକୁ ବାତିଲ କରାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ସେହି ଆଦେଶ 1950 ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ହୋଇଥିବା ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନକୁ ବାତିଲ କରିପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ ଧାରା 39 (2)

([1]) [1960] A.C. 336

1963
ମେସର୍ସ ଡାଲୁରାମ ପାନାଲାଲ ମୋଦି
ବନାମ
ସହକାରୀ ବିକ୍ରୟ ଟିକସ ଆୟୁକ୍ତ
ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସର୍କାର

ଅନୁଯାୟୀ କେବଳ 1958 ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆଦେଶକୁ ବାତିଲ କରାଯାଇପାରିବ । ଆମକୁ ଲାଗୁଛି ଯେ ଏହି ମାମଲାରେ କରାଯାଇଥିବା ପୁନଃ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଆଦେଶର ବୈଧତାକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଗଜାନନ୍ଦ ସତ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କ ଉପରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଆଦେଶ ବାତିଲ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ । ଆମେ ଅନୁମାନ କରିବୁ ଯେ ଗଜାନନ୍ଦ ସତ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଦେଶରେ ଯେଉଁ ବିକ୍ରୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା, ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନର ଆଦେଶ ସହିତ ସମାନ ଥିଲା । ତେବେ ପୁନଃମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଏହା ସତ୍ୟ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ ଗଜାନନ୍ଦ ସତ୍ୟନାରାୟଣ କେବଳ ଏକ ନାମ ଥିଲା ଏବଂ ସେହି ନାମ ଧାରଣ କରିଥିବା କୌଣସି ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟକ୍ତି କେବେ ଅସ୍ତିତ୍ୱରେ ନଥିଲେ । ଏହି ଆଦେଶକୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଏପରି ହେବା ଦ୍ୱାରା, ଆମକୁ ଲାଗୁଛି ଯେ ଗଜାନନ୍ଦ ସତ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କ ଉପରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଆଦେଶ ଅସିଦ୍ଧ ଥିଲା । ସ୍ପଷ୍ଟତଃ, ଜଣେ ଅସ୍ତିତ୍ୱହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଉପରେ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ଟିକସ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯଦି ସେହି ଆଦେଶ ଅସିଦ୍ଧ ଥିଲା-ଏବଂ ଏହା କିପରି ଅନ୍ୟଥା ହୋଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା ତାହା ଦେଖାଇବାରେ ବିଜ୍ଞ ପରାମର୍ଶଦାତା ସକ୍ଷମ ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି-ଏହା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପୁନଃ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ମାର୍ଗରେ ଆଦୌ ଛିଡ଼ା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଆପତ୍ତି କରିବା ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଏପରି କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା, କାରଣ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡିକ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନଥିଲା କିମ୍ବା କୌଣସି ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଉତ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ତେବେ ଆମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବୁ, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ସମର୍ଥନୀୟତା ବିଷୟରେ ଆମର ନିଜସ୍ୱ କୌଣସି ମତ ପ୍ରକାଶ ନକରି । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମଟି ଥିଲା ଯେ 1958 ଅଧିନିୟମର ଧାରା 19 (1) ଅନୁଯାୟୀ କେବଳ ସେହି ବିକ୍ରୟଗୁଡ଼ିକର ପୁନଃ ଆକଳନ କରାଯାଇପାରିବ ଯାହା ସେହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଟିକସ ପାଇଁ ଗ୍ରହଣୀୟ ଥିଲା ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଟିକସକୁ ଅଣାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ଚିନିର ଥିଲା, ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିକ୍ରୟ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା । ଅନ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ଥିଲା ଯେ 1950 ଅଧିନିୟମର ଧାରା 14 ଅନୁଯାୟୀ ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଜୋରିମାନା ଲାଗୁ କରାଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ 1950 ଅଧିନିୟମ ରଦ୍ଦ ହେବା ପରେ ଏହା ବେଆଇନ ଥିଲା ଏବଂ ରଦ୍ଦ ହୋଇଥିବା ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ

ଜୋରିମାନା ଲାଗୁ କରିବାର ଅଧିକାର ବ୍ୟତିକ୍ରମୀ ଧାରା, ଯଥା ଧାରା 52 ଦ୍ୱାରା ସଂରକ୍ଷିତ ହୋଇନଥିଲା ।

ଫଳସ୍ୱରୂପ ଏହି ଆବେଦନ ବିଫଳ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ, ଏବଂ ତେଣୁ ଏହା ଖର୍ଚ୍ଚ ସହିତ ଖାରଜ ହୋଇଛି ।

ଆବେଦନ ଖାରଜ ହେଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:

ସୁବୋଧ ରାଉତ,
ଉପବିଭାଗ ଅଧିକାରୀ (ଅନୁବାଦ),
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।